

TEMA 31. DEKALOG. PRVA BOŽJA ZAPOVED

1. DESET BOŽJIH ZAPOVEDI ALI DEKALOG

Naš Gospod Jezus Kristus je učil, da je za zveličanje treba izpolnjevati zapovedi. Ko ga neki mladenič vpraša: »Učitelj, kaj naj dobrega storim, da prejmem večno življenje?« (Mt 19,16), mu On odgovori: »Če hočeš priti v življenje, se drži zapovedi!« (Mt 19,17). Nato navede nekatere zapovedi v zvezi z ljubeznijo do bližnjega: »Ne ubijaj! Ne prešuštuj! Ne kradi! Ne pričaj po krivem! Spoštuj očeta in mater!« (Mt 19,18-19). Te zapovedi, skupaj z zapovedmi o ljubezni do Boga, ki jih Gospod omenja na nekem drugem mestu, sestavljajo deset zapovedi božje postave (prim. 2 Mz 20,1-17; *Katekizem*, 2052). »Prve tri se nanašajo bolj na ljubezen do Boga, ostalih sedem na ljubezen do bližnjega« (*Katekizem*, 2067).

Desetere zapovedi izražajo bistvo naravnega moralnega zakona (prim. *Katekizem*, 1955). To je zakon, ki je zapisan v človekovo srce, čigar spoznanje je zasenčeno zaradi posledic izvirnega greha in kasnejših osebnih grehov. Bog je hotel razodeti nekaj »religioznih in nravnih resnic, ki same po sebi niso nedostopne razumu« (*Katekizem*, 38), da bi jih vsi mogli spoznati na popoln iz zanesljiv način (prim. *Katekizem*, 37-38). Ta zakon je najprej razodel v stari zavezi, nato pa v polnosti po Jezusu Kristusu (prim. *Katekizem*, 2053-2054). Cerkev varuje razodetje in o njem uči vse ljudi (prim. *Katekizem*, 2071).

Nekatere zapovedi določajo to, kar je treba storiti (npr. posvečevati praznike); druge pokažejo na tisto, česar ni dopustno delati (npr. ubiti nedolžnega). Slednje označujejo nekatera dejanja, ki so notranje zla zaradi njihovega moralnega predmeta samega, neodvisno od tega, kakšni so motivi ali nadaljnji nameni storilca teh dejanj in kakšne so okoliščine, ki to dejanje spremljajo.¹

»Jezus pokaže, da zapovedi ne smemo razumeti kot najmanjšo mejo, ki je ni dovoljeno prekoračiti, marveč kot cesto, ki je odprta za nravno in duhovno pot takšne popolnosti, katere

¹ Prim. SV. JANEZ PAVEL II., Okr. *Veritatis splendor*, 6. 8. 1993, 80.

duša je ljubezen (prim. *Kol 3,14*).² Na primer, zapoved "ne ubijaj" vsebuje ne le klic k spoštovanju življenja bližnjega, temveč k spodbujanju tega, da se ta razvija in bogati kot oseba. Ne gre za prepovedi, ki omejujejo svobodo; to so luči, ki kažejo pot dobrega in sreče, tako da človeka osvobajajo moralne zmote.

2. PRVA ZAPOVED

Prva zapoved je dvojna: ljubezen do Boga in ljubezen do bližnjega zaradi ljubezni do Boga. »Učitelj, katera je največja zapoved v postavi? Rekel mu je: Ljubi Gospoda, svojega Boga, z vsem srcem, z vso dušo in z vsem mišljenjem. To je največja in prva zapoved. Druga pa je njej podobna: Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe. Na teh dveh zapovedih stoji vsa postava in preroki« (*Mt 22,36-40*).

Ta drža se imenuje ljubezen. Z isto besedo označujemo tudi teologalno krepost, katere dej je ljubezen do Boga in do drugih zaradi Boga. Ljubezen je dar, ki ga vlije Sveti Duh tistim, ki postanejo posinovljeni božji otroci (prim. *Rim 5,5*). Ljubezen mora v teku življenja na tem svetu rasti po delovanju Svetega Duha in z našim sodelovanjem: rasti v svetosti pomeni rasti v ljubezni. Svetost ni nič drugega kot polnost božjega otroštva in ljubezni. Lahko se tudi zmanjša zaradi majhnega greha oz. se v primeru velikega greha celo izgubi. V ljubezni vlada red: Bog, drugi (zaradi ljubezni do Boga) in človek sam (zaradi ljubezni do Boga).

Ljubezen do Boga

Ljubiti Boga kot njegovi otroci pomeni:

a) Izbrati Njega kot poslednji cilj vsega, kar delamo. V vsem ravnati iz ljubezni do Njega in za njegovo slavo: »Najsi torej jeste ali pijete ali delate kaj drugega, vse delajte v božjo slavo« (*1 Kor 10,31*). »*Deo omnis gloria*. — Bogu vsa slava.«³ Ne sme biti nobenega cilja, ki bi bil višji od tega. Nobene ljubezni ne smemo postaviti nad ljubezen do Boga: »Kdor ima rajši očeta ali mater kakor mene, ni mene vreden; in kdor ima rajši sina ali hčer kakor mene, ni mene vreden« (*Mt 10,37*). »Ni druge ljubezni, kot je Ljubezen!«⁴ — Ni mogoča resnična ljubezen, ki bi izključevala ali zapostavljala ljubezen do Boga.

b) Izpolnjevati božjo voljo z dejanji: »Ne pojde v nebeško kraljestvo vsak, kdor mi pravi: Gospod, Gospod, ampak kdor uresničuje voljo mojega Očeta, ki je v nebesih« (*Mt 7,21*). Božja volja je to, da smo sveti (prim. *1 Tes 4,3*), da sledimo Kristusu (prim. *Mt 17,5*), tako da izpolnujemo njegove zapovedi (prim. *Jn 14,21*). »Si zares želiš biti svetnik? — Izpolnuj

² *Prav tam*, 15.

³ SV. JOŽEFMARIJA, *Pot*, 780.

⁴ *Prav tam*, 417.

majhne dolžnosti vsakega trenutka. Stori, kar moraš storiti, in bodi v tem, kar delaš.«⁵ Tako, da božjo voljo izvršujemo tudi, ko zahteva žrtev: »ne moja volja, ampak tvoja naj se zgodi« (Lk 22,42).

c) Se ustrezno odzvati na njegovo ljubezen do nas. On nas je prvi vzljubil, nas ustvaril kot svobodna bitja in nas napravil za svoje otroke (prim. 1 Jn 4,19). Greh je zavračanje božje ljubezni (prim. *Katekizem*, 2094), toda On vedno odpušča, vedno se nam izroča. »Ljubezen je v tem – ne v tem, da bi bili mi vzljubili Boga. On nas je vzljubil in poslal svojega Sina v pravno daritev za naše grehe« (1 Jn 4,10; prim. Jn 3,16). »Vzljubil me je in daroval zame sam sebe« (prim. Gal 2,20). »Odgovor na tako veliko ljubezen zahteva od nas popolno predanost telesa in duše.«⁶ To ni čustvo temveč odločenost volje, ki jo lahko spremlja afektivnost ali pa ne.

Ljubezen do Boga človeka vodi k iskanju osebnega stika z Njim. Ta stik je molitev, ki spet privede do krepitev ljubezni. Lahko se izraža v različnih oblikah⁷:

a) »Češčenje (*adoracija*) je prvo stališče, prvo razpoloženje človeka, ki pred svojim Stvarnikom priznava, da je od njega ustvarjen« (*Katekizem*, 2628). To je najosnovnejša drža bogovdanosti (prim. *Katekizem*, 2095). »Gospoda, svojega Boga, môli in njemu samemu služi!« (Mt 4,10). Češčenje Boga človeka osvobaja različnih oblik malikovanja, ki vodijo v suženjstvo. »Naj bo tvoja molitev vedno iskreno in resnično dejanje bogočastja.«⁸

b) *Zahvaljevanje* (prim. *Katekizem*, 2638), kajti vse, kar smo in imamo, smo prejeli od Njega, da bi mu izkazovali slavo: »Kaj imaš, cesar bi ne prejel? Če pa si prejel, kaj bi se ponašal, kakor bi ne prejel?« (1 Kor 4,7).

c) *Prošnja*, ki je lahko dveh vrst: prošnja za odpuščanje za to, kar nas ločuje od Boga (greh) in prošnja za pomoč, zase ali za druge, pa tudi za Cerkev in za vse človeštvo. Ti dve obliki prošnje sta izraženi tudi v očenašu: "... daj nam danes naš vsakdanji kruh, odpusti nam naše dolge ..." Kristjanova prošnja je navdana z gotovostjo, kajti »odrešeni smo bili (...) v upanju« (Rim 8,24) in to je sinovska prošnja po Jezusu Kristusu: »Če boste kaj prosili Očeta v mojem imenu, vam bo dal« (Jn 16,23; prim. 1 Jn 5,14-15).

Ljubezen se pokaže tudi z žrtvijo, ki je neločljiva od molitve: »Molitev pridobi svojo ceno z žrtvijo.«⁹ Žrtev je daritev čutnega dobrega Bogu, njemu v čast, kot izraz notranje izročitve človekove lastne volje, se pravi, pokorščine do Boga. Kristus nas je odrešil z daritvijo na križu, ki dokazuje njegovo popolno pokorščino vse do smrti (prim. Flp 2,8). Kristjani lahko kot Kristusovi udje soodrešujemo z Njim, tako da naše daritve združimo z njegovo pri sveti maši (prim. *Katekizem*, 2100).

⁵ Prav tam, 815; prim. prav tam, 933.

⁶ SV. JOŽEFMARIJA, *Jezus prihaja mimo*, 87.

⁷ Prim. SV. JOŽEFMARIJA, *Pot*, 91.

⁸ SV. JOŽEFMARIJA, *Kovačnica*, 263.

⁹ SV. JOŽEFMARIJA, *Pot*, 81.

Molitev in daritev sta del češčenja Boga. Le-to imenujemo z besedo *latría* ali adoracija, s čimer ga razlikujemo od češčenja angelov in svetnikov, ki mu rečemo *dulía*, in od češčenja, ki ga namenjamo Devici Mariji in se imenuje *hiperdulía* (prim. *Katekizem*, 971). Najodličnejše dejanje češčenja je sveta maša, ki je uresničenje nebeške liturgije. Ljubezen do Boga se mora izražati v dostojnosti češčenja: spoštovanje cerkvenih predpisov, "lepo vedenje pri pobožnosti"¹⁰, nega in čistoča liturgičnih predmetov. »Tista ženska, ki je v Betaniji v hiši gobavca Simona z dišečim oljem mazilila Učiteljevo glavo, nas spominja na obvezo velikodušnosti v čaščenju Boga. – Vse razkošje, veličastnost in lepota se mi zdijo še premalo.«¹¹

3. VERA IN UPANJE V BOGA

Vera, upanje in ljubezen so tri "teologalne" kreposti (ki so usmerjene v Boga). Največja je ljubezen (prim. 1 Kor 13,13), ki daje nadnaravni "lik" in "življenje" veri in upanju (podobno kot duša daje življenje telesu). Toda ljubezen na tem svetu predpostavlja vero, kajti Boga lahko ljubi samo, kdor ga pozna; predpostavlja tudi upanje, kajti Boga lahko ljubi samo, kdor svojo željo po sreči polaga v zedinjenje z Njim.

Vera je božji dar, luč v našem umu, ki nam omogoča spoznavati od Boga razodeto resnico in ji pritrčiti. To pomeni dve stvari: verjeti to, kar je Bog razodel (skrivnost o Sveti Trojici in vse člene "Veroizpovedi") ter verjeti Bogu samemu, ki je to razodel (zaupati vanj). Ni in ne more biti nasprotovanja med vero in razumom.

Doktrinalno izobraževanje je pomembno za doseganje trdne vere in zaradi tega tudi za vzdrževanje ljubezni do Boga in do drugih zaradi Boga: za svetost in za apostolat. *Življenje vere* je življenje, ki se opira na vero in se dosledno ravna po njej.

Tudi upanje je dar od Boga, ki vodi k želji po zedinjenju z Njim, kar je naša sreča, pri čemer zaupamo, da nam bo dal zmožnost in sredstva, da jo dosežemo (prim. *Katekizem*, 2090).

Kristjani moramo biti *veseli v upanju* (prim. Rim 12,12), kajti če smo zvesti, nas čaka sreča v nebesih: gledanje Boga »iz obličja v obličje« (1 Kor 13,12), *blaženo gledanje*. »Če smo otroci, smo tudi dediči: dediči pri Bogu, sodediči pa s Kristusom, če le trpimo z njim, da bomo z njim tudi poveljani« (Rim 8,17). Krščansko življenje na tem svetu je pot sreče, ker že sedaj po milosti imamo predujem tiste zedinjenosti s presveto Trojico, toda to je sreča, ki vključuje trpljenje, križ. Upanje daje človeku zavedanje, da se spleča (!): »Spleča se zastaviti célo življenje! Delati in trpeti iz ljubezni za uresničenje božjih načrtov, za soodrešenje.«¹²

¹⁰ Prim *prav tam*, 541.

¹¹ *Prav tam*, 527. Prim. Mt 26,6-13.

¹² SV. JOŽEFMARIJA, *Kovačnica*, 26.

Grehi proti prvi božji zapovedi so grehi proti teologalnim krepostim:

a) Proti veri: ateizem, agnosticizem, verska brezbržnost, krivoverstvo, apostazija (odpadništvo), shizma (razkolništvo) itd. (prim. *Katekizem*, 2089). V nasprotju s prvo zapovedjo je tudi postavljanje lastne vere v nevarnost, bodisi z branjem veri ali morali nasprotnih knjig brez utemeljenega razloga in brez zadostne izobraženosti, bodisi z opuščanjem drugih sredstev za njeno obvarovanje.

b) Proti upanju: obupanost glede človekovega osebnega zveličanja (prim. *Katekizem*, 2091) in, kot temu skrajno nasprotje, predrzno zaupanje, da bo božje usmiljenje odpustilo grehe brez spreobrnjenja in kesanja ali brez potrebe po zakramentu spovedi (prim. *Katekizem*, 2092). Tej kreposti nasprotuje tudi polaganje poslednje sreče v nekaj, kar je zunaj Boga.

c) Proti ljubezni: vsak greh je proti ljubezni. Direktno pa ji nasprotuje zavračanje Boga in tudi mlačnost: ko ga človek noče ljubiti z vsem srcem. V nasprotju z bogočastjem je bogoskrunstvo, simonija, vraževerstvo, magija itd. ter satanizem (prim. *Katekizem*, 2111-2128).

4. LJUBEZEN DO DRUGIH ZARADI LJUBEZNI DO BOGA

Ljubezen do Boga mora vključevati ljubezen do tistih, ki jih Bog ljubi. »Če kdo pravi: Ljubim Boga, pa sovraži svojega brata, je lažnivec. Kdor namreč ne ljubi svojega brata, ki ga je videl, ne more ljubiti Boga, katerega ni videl. In od njega imamo to zapoved: Tisti, ki ljubi Boga, naj ljubi tudi svojega brata« (1 Jn 4,19-21). Ni mogoče ljubiti Boga, ne da bi ljubili vse ljudi, ki jih je On ustvaril po svoji podobi in sličnosti ter so po nadnaravni milosti poklicani, da so njegovi otroci (prim. *Katekizem*, 2069).

»Do božjih otrok se moramo obnašati kot božji otroci«¹³, kar pomeni, da je treba:

a) ravnati kot božji otrok, kot drugi Kristus. Ljubezen do drugih ima za pravilo Kristusovo ljubezen: »Novo zapoved vam dam, da se ljubite med seboj! Kakor sem vas jaz ljubil, tako se tudi vi ljubite med seboj! Po tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci« (Jn 13,34-35). Sveti Duh je bil poslan v naša srca, da bi mogli ljubiti kot božji otroci s Kristusovo ljubeznijo (prim. Rim 5,5). »Dati življenje za druge. Le tako živimo njegovo življenje in postanemo eno z Jezusom Kristusom.«¹⁴

b) v drugih videti božje otroke, Kristusa: »Karkoli ste storili enemu od teh mojih najmanjših bratov, ste meni storili« (Mt 25,40). Jim želeli njihovo resnično dobro, to, kar hoče Bog: da bi bili sveti in zato tudi srečni. Prvi način za izražanje ljubezni je apostolat. Vodi nas tudi k skrbi za njihove materialne potrebe. Razumeti duhovne in materialne potrebe drugih

¹³ Sv. JOŽEFMARIJA, *Jezus prihaja mimo*, 36.

¹⁴ Sv. JOŽEFMARIJA, *Križev pot*, XIV. postaja; prim. BENEDIKT XVI., Okr. *Deus Caritas est*, 25. 12. 2005, 12-15.

ter jih vzeti za svoje. Znati odpuščati. Biti usmiljen (prim. Mt 5,7). »Ljubezen je potrpežljiva, dobrotljiva je ljubezen, ni nevoščljiva, (...) ne išče svojega, ne da se razdražiti, ne misli hudega ...« (1 Kor 13,4-5). Bratski opomin (prim. Mt 18,15).

5. LJUBEZEN DO SAMEGA SEBE ZARADI LJUBEZNI DO BOGA

Ta zapoved omenja tudi ljubezen do samega sebe: »Ljubi svojega bližnjega *kakor samega sebe*« (Mt 22,39). Obstaja pravilna ljubezen do samega sebe: ljubezen do sebe zaradi ljubezni do Boga. Človeka vodi k temu, da za sebe išče tisto, kar hoče Bog: svetost, in s tem srečo (ki jo na tem svetu spremlja žrtev, križ). Obstaja tudi neurejena ljubezen do samega sebe, sebičnost, ki je ljubezen do samega sebe zaradi samega sebe, ne iz ljubezni do Boga. To pomeni postaviti lastno voljo nad voljo Boga, lastni interes nad služenje drugim.

Pravilna ljubezen do samega sebe ni mogoča brez boja proti sebičnosti. To pomeni odrekanje, izročitev samega sebe Bogu in drugim. »Če hoče kdo iti za menoj, naj se odpove sebi in vzame svoj križ ter hodi za menoj. Kdor namreč hoče rešiti svoje življenje, ga bo izgubil; kdor pa izgubi svoje življenje zaradi mene, ga bo našel« (Mt 16,24-25). Človek »ne more v polnosti najti sam sebe razen z odkritosrčno daritvijo samega sebe.«¹⁵

Javier López

Osnovna literatura

Katekizem katoliške Cerkve, 2064-2132.

Priporočeno branje

BENEDIKT XVI., Okr. *Deus caritas est*, 25. 12. 2005, 1-18.

BENEDIKT XVI., Okr. *Spe salvi*, 30. 11. 2007.

SV. JOŽEFMARIJA, Homilije *Življenje vere, Kristjanovo upanje, Z močjo ljubezni v Božji prijatelji*, 190-237.

Copyright © www.si.opusdei.org

¹⁵ II. VATIKANSKI KONCIL, Konst. *Gaudium et spes*, 24.